

متن پرسش

باسمه تعالی - سلام علیکم: سؤال درباره ی کیفیت تدبیر روزی از سوی حق تعالی و توکل بنده و مخلوق در مسیر جلب روزی چه مادی و چه معنوی است. اینگونه به نظر قاصر حقیر می آید که حق تعالی بر اساس رحمانیتش و با قدرت مطلقه اش مسیر روزی هر جنبنده ای را بر اساس دو مؤلفه که در وجود موجودات و جنبندگان تعبیه فرموده روزی رسانی را برای همه مقدر فرموده. یکی نیاز و خواسته تکوینی هر موجود و دوم امید تکوینی که اولی ناظر به فقر محض موجود و دومی به گواهی فطری و تکوینی به وجود قادر و وسیع الرحمه ای است که ضامن تأمین روزی است و عامل محرک برای هر موجودی است هر چند به لوازم این دو ویژگی آگاه نباشد. بنابر این با حول و قوه ی الهی هر موجودی برای رفع نیازش و به امید وصول و حصول آن حرکت می کند و همین کافی است تا رحمانیت حضرت حق تجلی نموده و اسباب و رزق را برای او مقدر و تأمین فرماید. البته مسأله زمان مطرح نیست که وجود مجرد حضرت حق مالک و محیط است و تقدم و تأخری که ذهن محاط ما دریافت می کند نشان از نقص معرفتی و اعتباری ماست. حال اگر هر کدام از این دو از سوی مخلوق نقصان و آسیبی یابند به همان میزان در تقدیر رزقشان کاستی حاصل می شود. هر چند تا اینجا از مرحله ی تکوین عبور نکرده ایم چون غیر مؤمنین. ولی چون امید را که باور فطری و تکوینی هر چند نا آگاهانه به قدرت مطلقه و رحمانیت حضرت حق است کاستی یابد جنود یأس به همان نسبت غلبه می کنند و به همان نسبت چون چتری مانع وصول رحمت حضرت حق به تمامه می شود و همین گونه است خواست درونی فرد. البته درباره ی افراد مؤمن نظر به نگاه آگاهانه به این موضوع آسیب ها می تواند کمتر یا بیشتر گردد مضافاً به اینکه علاوه ی تکوین تشریح هم می تواند نافع یا مضر به حال فرد گردد. چرا که مؤمن با توجه به مراتب ایمان چنانچه در مراتب نازل ایمان آگاهانه و یا حتی از روی نا آگاهی تردیدها و.. می تواند به قدرت حکمت و رحمت حق منتسب گردد، صرف نظر از خسران معنوی خسران مادی نیز فزونتر می گردد. بیش از این اطاله نمی دهم خواستم نظر حضرت استاد را در این باه بدانم که چنانچه موردی وجود دارد که نیاز به اصلاح یا تکمیل و حتی تردید وجود دارد استفاده کنم. و انگیزه ی طرح این موضوع هم تقابل با نگاه مشرکانه ای است که طرفداران و مروجان نظریه ی بی اساس جذب در حال راهزنی دین افراد دیندارند. قبلاً از حسن توجهتان تشکر می کنم.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: نکته ی بسیار خوبی را مدّ نظر دارید. می ماند که متوجه ی آن روایات باشیم

که ما را به عدم حرص نسبت به طلب رزق متذکر می‌شوند. به عنوان مثال می‌فرمایند: «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): «أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ الرِّزْقَ مَقْسُومٌ لَنْ يَعْدُوَ أَمْرٌ مَّا قُسِّمَ لَهُ فَأَجْمِلُوا فِي الطَّلَبِ وَ إِنَّ العُمَرَ مَحْدُودٌ لَنْ يَتَجَاوَزَ أَحَدٌ مَّا قُدِّرَ لَهُ فَبَادِرُوا قَبْلَ نَفَاذِ الأَجَلِ وَ الأَعْمَالِ المَحْصِيَّةِ» [۱]. رسول خدا (ص) می‌فرمایند: ای مردم! رزق تقسیم شده است، هرگز انسان از آنچه برایش تقسیم شده بیشتر نمی‌یابد، پس در طلب رزق حریص نباشید، که عمر شما محدود است، پس قبل از اینکه اجل برسد و اعمال محاسبه شود به کار نیک مبادرت ورزید. ملاحظه می‌فرمایید که رسول خدا (ص) پس از اینکه تذکر می‌دهند رزق، مقسوم و قسمت شده است و بر اجمال در طلب رزق تأکید می‌کنند، ما را متوجه اصل مطلب در عرصه زندگی می‌نمایند و می‌فرمایند: عمر محدود است و پس از این عمر محدود مائیم و ابدیت ما و اعمالی که برای قیامت خود انجام داده ایم، چگونه انسان بصیر حاضر است در طلب رزق، خود را آنچنان مشغول کند که از آبادی ابدیت خود باز بماند! در حالی که اصل زندگی ما ابدیت ما است، و به واقع اگر از قیامت خود غافل شویم و هم ما آنچنان قدرت می‌گیرد که همه زندگی ما را مشغول تهیه رزقِ بدن ما می‌گرداند. موفق باشید

[۱] - مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۹.